

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Petra Průchy a JUDr. Dagmar Nygrínové v právní věci žalobce: **J. Z.**, zast. Mgr. Antonínem Novákem, advokátem, se sídlem Pavelčákova 6/11, Olomouc, proti žalované: **Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky, Krajská pobočka pro Olomoucký kraj**, se sídlem Lazecká 22A, Olomouc, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 26. 5. 2008, č. j. 22 Ca 133/2008 – 12,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se zamítá**.
- II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III. Zástupci stěžovatele, Mgr. Antonínu Novákovi, advokátu, **se přiznává** odměna za zastupování ve výši 5712 Kč, která mu bude vyplacena Nejvyšším správním soudem do 60 dnů ode dne právní moci tohoto rozsudku.

O d ů v o d n ě n í :

Žalobce (dále jen „stěžovatel“) včas podanou kasační stížností brojí proti shora označenému usnesení Krajského soudu v Ostravě, kterým soud odmítl jeho žalobu napadající platební výměr žalované ze dne 4. 3. 2008, č. j. 4240800302, ve věci pojistného na veřejné zdravotní pojištění.

Stěžovatel v kasační stížnosti uplatňuje - byť nikoliv výslovně - důvody obsažené v ustanovení § 103 odst. 1 písm. e) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), a namítá tak nezákonnost rozhodnutí o odmítnutí návrhu. Stěžovatel v doplnění kasační stížnosti tvrdí, že napadené usnesení je nezákonné, neboť v dané věci byl soud z dále uvedených důvodů povinen ve smyslu § 48 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“) požádat Ústavní soud o zrušení § 53 odst. 1 věta poslední zákona č. 48/1997 Sb., ve znění pozdějších předpisů a v souvislosti s tímto postupem řízení

přerušit, popř. ve smyslu § 48 odst. 1 písm. e) s. ř. s. požádat Soudní dvůr Evropských společenství o vydání rozhodnutí o předběžné otázce a v souvislosti s tím řízení přerušit. Žalobce podanou žalobou napadl platební výměr žalované zdravotní pojišťovny č. j. 4240800302, jímž bylo žalobci vyměřeno dlužné pojistné na všeobecné zdravotní pojištění. Žalobce ve své žalobě napadl především skutečnost, že opravný prostředek proti platebnímu výměru ze zákona nemá odkladný účinek, což je zakotveno právě ve shora označeném ustanovení zákona č. 48/1997 Sb. Předmětné zákonné ustanovení je ovšem dle stanoviska žalobce v rozporu s čl. 6 Evropské úmluvy na ochranu lidských práv a základních svobod a dále s čl. 36 Listiny základních práv a svobod. Žalobce zdůrazňuje, že výkon nepravomocných rozhodnutí vydaných správním orgánem první instance je podstatným zásahem do práv dotčené osoby na přezkum rozhodnutí a je z hlediska správního řádu přípustný pouze zcela výjimečně (§ 85 správního řádu). V tomto smyslu judikoval i Evropský soudní dvůr. Platná právní úprava současně ani neumožňuje založit suspenzivní účinek podaného opravného prostředku proti platebnímu výměru na veřejné zdravotní pojištění rozhodnutím samotné pojišťovny. Žalobce zdůrazňuje, že Nejvyšší správní soud je plně kompetentní, za situace, než přistoupí ke zrušení napadeného rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě, objasnit předestřenou otázku pomocí dotazu na Evropský soudní dvůr v Lucemburku sám. Žalobce vnímá rovněž i § 68 písm. a) s. ř. s., na němž Krajský soud v Ostravě postavil své rozhodnutí, žalobce nicméně má za to, že i s přihlédnutím k naléhavé potřebě objasnit otázku kolize § 53 odst. 1 věta poslední zákona č. 48/1997 Sb., ve znění pozdějších předpisů, s čl. 6 Úmluvy a čl. 36 Listiny, jakož i kolize tohoto ustanovení se závazky plynoucími pro Českou republiku z Evropského práva není napadené usnesení Krajského soudu v Ostravě správné.

Na základě uvedeného stěžovatel navrhuje, aby Nejvyšší správní soud napadené usnesení Krajského soudu v Ostravě zrušil v plném rozsahu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žalovaná ve vyjádření ke kasační stížnosti především uvádí, že žaloba ze dne 14. 5. 2008 byla odmítnuta zcela v souladu s procesním stavem napadeného platebního výměru, když žalobce proti němu podal odvolání. O podaném odvolání rozhodoval Rozhodčí orgán Všeobecné zdravotní pojišťovny České republiky, a to dne 7. 5. 2008, rozhodnutím č. j. 5051/08/Va, přičemž právní moci toto rozhodnutí nabylo dne 4. 7. 2008. Žalovaná navrhuje, aby soud kasační stížnost odmítl pro takovou vadu řízení, kterou nelze v tomto řízení odstranit – předčasnost, když v době podání žaloby dosud rozhodnutí o opravném prostředku nenabylo právní moci. Lze tu shledat, dle názoru žalované, i nedostatek pasivní legitimace na straně žalované. Žalovaná navrhuje odmítnutí kasační stížnosti pro nedůvodnost stížních námitek.

V projednávané věci Nejvyšší správní soud z předmětného soudního a správního spisu především konstatuje, že Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky, Krajská pobočka pro Olomoucký kraj, územní pracoviště Olomouc, platebním výměrem ze dne 4. 3. 2008, č. j. 4240800302 uložila stěžovateli podle § 15 odst. 1 zákona č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění, ve znění pozdějších předpisů, povinnost zaplatit dlužné pojistné ve výši 27 851 Kč, a to do 15 dnů ode dne doručení tohoto rozhodnutí. V odůvodnění tohoto rozhodnutí žalovaná mj. uvedla, že nezaplatí-li plátec pojistného pojistné ve správné výši a včas, je zdravotní pojišťovna povinna vymáhat na dlužníkovi jeho zaplacení včetně penále. V poučení o odvolání potom žalovaná mj. uvedla, že odvolání proti platebnímu výměru nemá odkladný účinek. Proti tomuto platebnímu výměru podal stěžovatel dne 25. 3. 2008 odvolání, které rozhodnutím ze dne 7. 5. 2008, č. j. 5051/08/Va, Rozhodčí orgán Všeobecné zdravotní pojišťovny zamítl, a napadený platební výměr potvrdil. Toto rozhodnutí nabylo právní moci dne 4. 7. 2008.

Žalobou ze dne 14. 5. 2008, doručenou Krajskému soudu v Ostravě dne 16. 5. 2008, stěžovatel napadl platební výměr žalované ze dne 4. 3. 2008, č. j. 4240800302, tedy rozhodnutí

správního orgánu I. stupně. V žalobě mj. uvedl, že proti tomuto platebnímu výměru podal dne 25. 3. 2008 odvolání, však toto odvolání nemá odkladný účinek a u daného platebního výměru tak může být přistoupeno k výkonu rozhodnutí (exekuce). Vyloučení odkladného účinku považuje za protiústavní, protože znevýhodňuje odvolatele v řízení. Dále uvedl, že podle dostupných informací byla v obdobném případě tato otázka řešena na úrovni evropského soudnictví a vyloučení odkladného účinku bylo shledáno nepřipustným.

Krajský soud v Ostravě napadeným usnesením žalobu stěžovatele odmítl, a to s poukazem na § 68 písm. a) s. ř. s., a dále na 46 odst. 1 písm. d) s. ř. s. Uvedl, že dle § 68 písm. a) s. ř. s. je žaloba nepřipustná také tehdy, nevyčerpal-li žalobce řádné opravné prostředky v řízení před správním orgánem, připouští-li je zvláštní zákon, ledaže rozhodnutí správního orgánu bylo na újmu jeho práv změněno k opravnému prostředku jiného. Dále krajský soud uvedl, že s ohledem na to, že žalobce podal žalobu proti rozhodnutí, proti kterému je podle předpisů o správním řízení přípustné odvolání (čehož si je žalobce zřejmě i sám vědom, když byl o možnosti odvolání poučen a odvolání podal), postupoval soud podle § 46 odst. 1 písm. d) s. ř. s. a žalobu jako nepřipustnou ve smyslu § 68 písm. a) s. ř. s. odmítl.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení Krajského soudu v Ostravě v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů (§ 109 odst. 2 a 3 s. ř. s.) a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Předně je nutno uvést, že podle ustanovení § 5 s. ř. s. se lze ve správním soudnictví domáhat ochrany práv jen na návrh a po vyčerpání řádných opravných prostředků, připouští-li je zvláštní zákon, pokud nestanoví tento nebo zvláštní zákon jinak. Soudní řád správní tak důsledně zavádí tradiční žalobní řízení, kdy soudní ochrana nastupuje teprve poté, kdy jsou vyčerpány možnosti nápravy nezákonného nebo vadného rozhodnutí prostředky správního řízení. Tj., nejen kdy je řádný opravný prostředek nejen řádně podán, ale dále i kdy je o něm pravomocně rozhodnuto. Žalovaným je správní orgán, který rozhodl v posledním stupni (§ 69 s. ř. s.), a žalovaným rozhodnutím je rozhodnutí tohoto orgánu. Nevyčerpání řádných opravných prostředků žalobcem je za podmínek stanovených v § 68 písm. a) s. ř. s. důvodem nepřipustnosti žaloby a takovou žalobu proti rozhodnutí správního orgánu soud odmítne podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. d) s. ř. s.

Podmíněnost vyčerpání opravných prostředků ve správním řízení před podáním žaloby k soudu je nutno vnímat jako provedení zásady subsidiarity soudního přezkumu a minimalizace zásahů soudů do správního řízení. To znamená, že účastník správního řízení musí zásadně vyčerpat všechny prostředky k ochraně svých práv, které má ve svojí procesní dispozici, a teprve po jejich marném vyčerpání se může domáhat soudní ochrany. Soudní přezkum správních rozhodnutí je totiž koncipován až jako následný prostředek ochrany subjektivně veřejných práv, který nemůže nahrazovat prostředky nacházející se uvnitř veřejné správy. K tomu ostatně viz i ustálenou judikaturu Nejvyššího správního soudu, např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 5. 2005, č. j. 2 Afs 98/2004 - 65, či rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 3. 2004, č. j. 3 Ads 58/2003 - 32, přístupné na www.nssoud.cz.

V projednávané věci byla podána žaloba proti platebnímu výměru žalované ve věci pojistného na veřejné zdravotní pojištění. Proti tomuto rozhodnutí je možno se odvolat (§ 53 odst. 1 a 10 zákona č. 48/1997 Sb.), o čemž byl stěžovatel řádně poučen. Stěžovatel této procesní možnosti také využil, odvolání podal, nicméně žalobu nepodal proti rozhodnutí o odvolání, ale aniž by vyčkal tohoto rozhodnutí a jeho právní moci, žalobou napadl rozhodnutí správního orgánu I. stupně.

Nejvyšší správní soud tak dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná a zamítl ji (§ 110 odst. 1 s. ř. s.), protože stěžovatel skutečně podal žalobu za procesní situace, kdy ještě nevyčerpal řádný opravný prostředek (tzn. odvolání) v řízení před správním orgánem, který připouští ustanovení § 53 odst. 1 a 10 zákona č. 48/1997 Sb.

Pokud stěžovatel argumentuje ústavně právní rovinou této problematiky a žádá, aby Nejvyšší správní soud podal Ústavnímu soudu návrh na zrušení ustanovení § 53 odst. 1 věta poslední zákona č. 48/1997 Sb., ve znění pozdějších předpisů, nemůže této žádosti Nejvyšší správní soud vyhovět již z toho důvodu, že pro tento postup nejsou splněny podmínky vymezené v čl. 95 odst. 2 Ústavy ČR. Podle tohoto článku totiž je možno předložit věc Ústavnímu soudu pouze tehdy, pakliže soud dojde k závěru, že „zákon, jehož má být při řešení věci použito, je v rozporu s ústavním pořádkem“. Jedná se tedy o případ tzv. konkrétní kontroly norem, kdy základní podmínkou postupu podle tohoto článku je nutná aplikace protiústavního ustanovení zákona. Situace v projednávané věci je však zjevně odlišná, protože Nejvyšší správní soud za dané procesní situace citované ustanovení zákona č. 48/1997 Sb. vůbec neaplikuje, jelikož stěžovatel nevyčerpal prostředky k ochraně svých práv a soudu není dán žádný prostor pro posouzení zákonnosti napadeného rozhodnutí, či procesní bezvadnosti řízení, které jeho vydání předcházelo. Proto Nejvyšší správní soud nemůže podat návrh k Ústavnímu soudu podle čl. 95 odst. 2 Ústavy ČR, jak žádá stěžovatel. Totéž obdobně platí o úvahách stěžovatele stran možností příp. postupu Nejvyššího správního soudu v evropsko-soudním kontextu.

Stěžovatel, který neměl v tomto soudním řízení úspěch, nemá právo na náhradu nákladů řízení (§ 60 odst. 1 s. ř. s.) a žalované Všeobecné zdravotní pojišťovně České republiky, Krajské pobočce pro Olomoucký kraj, náklady řízení nevznikly. Proto soud rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Vzhledem k tomu, že zástupce stěžovatele, Mgr. Antonín Novák, byl ustanoven soudem, platí odměnu za zastupování a hotové výdaje stát (§ 35 odst. 8 v návaznosti na § 120 s. ř. s.). Soud určil odměnu advokáta částkou 4200 Kč za dva úkony právní služby po 2100 Kč, a sice za první poradu s klientem včetně převzetí a přípravy zastoupení a za doplnění kasační stížnosti ze dne 29. 9. 2008 [§ 7, § 9 odst. 3 písm. f), § 11 odst. 1 písm. b) a d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen „advokátní tarif“)] a dále 2 x 300 Kč paušální náhrady hotových výdajů (§ 13 odst. 3 advokátního tarifu). Protože ustanovený advokát je plátcem daně z přidané hodnoty (dále jen „daň“), zvyšuje se tento nárok vůči státu o částku odpovídající dani, kterou je tato osoba povinna z odměny za zastupování a z náhrad hotových výdajů odvést podle zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty. Částka daně, vypočtená podle § 37 písm. a) a § 47 odst. 3 zákona č. 235/2004 Sb. činí 912 Kč. Ustanovenému zástupci se tedy přiznává náhrada nákladů v celkové výši 5712 Kč. Tato částka mu bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do šedesáti dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 30. března 2009

JUDr. Marie Turková
předsedkyně senátu